

Els retaules de Figuerola

JOSEP M. ROVIRA I VALLS

RETAULES DE FIGUEROLA

Biblioteca de la Fundació Catalana per a l'Arqueologia Ibèrica.

En la pàgina anterior, detall del RETAULE DE L'ARCÀNGEL SANT MIQUEL, SANT JOAN BAPTISTA I SANT SEBASTIÀ. Obra d'un mestre actiu a Lleida cap als anys 1490-1500. Pintura al temple i oli sobre fusta, feta entre el 1491 i el 1496, de 220 x 165 cm.

Per a més informació:

C. Sant Jordi nº 12, baixos
43811 Figuerola del Camp
Tel. 977 63 02 23

HORARI: Dissabtes matí a concertar.

Probablement una de les notícies més importants dels darrers anys pel que fa al patrimoni artístic de les nostres comarques és l'exhibició d'una gran part de la col·lecció d'obres d'art que l'Àngel Segarra (economista, fill de Figuerola del Camp i afincat a Barcelona) ha anat reunint al llarg dels anys.

L'Àngel Segarra des de petit ja col·leccionava tot el que trobava pel terme de Figuerola i pels voltants. De mica en mica i peça a peça, va anar constituint una petita col·lecció de ceràmica i altres elements. Posteriorment, a mida que el seu poder adquisitiu li ho permetia, va adquirir peces de civilitzacions clàssiques per anar engruixint la seva col·lecció. Fa pocs anys va crear la Fundació Catalana per a l'Arqueologia Ibèrica (FCAI), on va dipositar una gran part de la seva col·lecció que engloba restes de la prehistòria, els grecs, els romans i els egipcis; talles romàniques i gòtiques; i una interessant mostra de ceràmica catalana.

Paral·lelament al seu desfici de col·leccionista, també ha treballat en la investigació. És per aquest motiu que l'Àngel ha recopilat una gran part de la bibliografia del món de l'art. Una bibliografia necessària, d'altra banda, per anar catalogant la seva important col·lecció i adquirint coneixements per mirar de completar-la poc a poc.

Aquest setembre passat, va inaugurar a Figuerola del Camp un espai públic sota el nom de Biblioteca de la Fundació Catalana per a l'Arqueologia Ibèrica. En aquest espai, a més de la biblioteca de llibres d'art, hi va instal·lar una part de la seva important col·lecció numismàtica, una brillant mostra de llibres il·luminats, i alguns objectes d'art de diferents èpoques. La part que destaca en el conjunt és la col·lecció de peces gòtiques i romàniques que s'hi exposen. A banda dels tres

retaules que analitzarem individualment, hi trobem: dues pintures gòtiques valencianes, d'autor desconegut, que representen l'una Sant Pere i Sant Bartomeu i l'altra l'Adoració dels Reis Mags; un Ecce Homo; pintura gòtica valenciana o aragonesa; dues talles romàniques policromades del segle XII i dues talles policromades de transició entre el romànic i el gòtic. A més a més, destaca per la seva simplicitat i bellesa una Mare de Déu amb el Nen d'estil gòtic, de pedra.

RETAULE DE L'ARCÀNGEL SANT MIQUEL

Tant per la seva bellesa com pel seu impacte visual, aquesta peça ha estat seleccionada per a la portada d'aquesta revista. No es tracta d'una tria aleatòria. Vam quedar impressionats en veure-la per primera vegada i per això la vam escollir. Es tracta d'un retaul que es conserva íntegre, llevat de la predel·la, i que està compartimentat en tres parts a l'estil tradicional dels retaules catalans del segle XV. Els historiadors d'art (Antoni José Pitarch, 2004) el situen fet a Lleida per un mestre actiu a finals del segle XV, probablement provinent de la comanda de Siscar. Alguns historiadors el van denominar Mestre de Cérvoles, situant-lo com a descendent de la pintura dels Vergós, i així es va quedar. Com que la peça comparteix sala amb una altra pintura gòtica, en aquest cas de Rafael Vergós, hom hi podrà trobar una certa relació entre ambdós autors.

RETAULES DE FIGUEROLA

TRÍPTIC DE LA PIETAT DE CRIST AMB SANT JOAN EVANGELISTA I MARIA MAGDALENA. Obra de Rafael Vergós (? , c. 1462 - Barcelona, 1500) de finals del segle XV. Tremp sobre taula de 106 x 34 cm cada peça.

En la pàgina següent, NATIVITAT - NAIXEMENT DE JESÚS I ADORACIÓ DELS PASTORS. Obra atribuïda a Jaume Huguet (Valls, 1412 - Barcelona, 1492) Tremp sobre taula, pintada cap al 1440-1445, de 89 x 99 cm.

EL RETAULE DE RAFAEL VERGÓS

Aquesta important pintura gòtica, procedent d'una antiga capella particular del Maresme, és una de les peces que tant per la seva tècnica com per la seva bellesa pot ser considerada una obra cabdal del gòtic català. El taller dels Vergós, iniciat per Francesc Vergós a començaments del segle XV, fou un dels més influents i prolífics de la Barcelona de l'època. Entre ells, Rafael Vergós fou el membre de la família de qui més notícies es tenen sobre la contractació de retaules, en què treballà o bé sol, o bé amb el seu pare i germà, o bé amb altres artistes a l'entorn de l'obrador de Jaume Huguet. Se li atribueixen peces tant importants com el Retaulle de Sant Sebastià i Santa Tecla del claustre de la catedral de Barcelona. Aquesta peça fou elaborada en el taller de Jaume Huguet, si bé es considera una obra pràcticament íntegra de Vergós. La tècnica pictòrica que van desenvolupar els Vergós deriva clarament de la del mestre Huguet, amb el qual algun d'ells col·laborà en el seu taller. Les relacions entre ambdues parts són conegudes. L'estreta relació dels membres de la família Vergós amb el taller de Jaume Huguet representa una gran dificultat a l'hora de destriar moltes de les obres dels diferents membres de la família, atesa la poca documentació de l'època, l'escàs nombre d'obres conservades i la multitud d'associacions entre tallers i artistes.

UN JAUME HUGUET A FIGUEROLA

El tercer retaule, o part d'un retaule, al qual fem referència és una peça especial de la nostra comarca perquè es tracta d'una obra polèmica entre els historiadors d'art. Mentre uns asseguren que es tracta d'un Jaume Huguet, d'altres ho posen en dubte.

Sigui com sigui, el cert és que aquesta és una de les sis taules procedents del retaule dedicat a la Verge de l'església de Cervera de la Cañada (Saragossa). Inicialment atribuïda al cercle de Martín de Soria, a mitjans del segle XX es va atribuir a Jaume Huguet (Gudiol i Ainaud, 1948) per considerar-la una obra molt propera a la taula de Sant Jordi i la princesa, també atribuïda a Huguet i que es conserva al MNAC.

Aquest retaule forma part de les obres que Jaume Huguet devia fer en una etapa de la seva vida anomenada inicialment etapa aragonesa, quan el pintor residia, com s'ha demostrat recentment (Joan Papell a "Història de Valls", 2006), a cavall entre les terres de Castelló i de Terol. Si es pogués demostrar finalment que aquesta peça és de Jaume Huguet, es tractaria, probablement, de la primera obra coneguda del genial pintor gòtic vallenc. ■

